



Kostyál László

*Kostyál László – Seres Péter:*

## Képzőművészet Zalaegerszegen

A jelen sorok írója, valamint az ötletgazda és kötet szerkesztő Seres Péter fotográfus által, társszerzőként jegyzett *Képzőművészet Zalaegerszegen* c. reprezentatív kiadvány hivatalos könyvbemutatójára 2020. július elsején került sor a Városi Önkormányzat dísztermében. Kiadója, Zalaegerszeg MJ Város forrását a település által elnyert TOP-pályázat biztosította. A nagyméretű (30,3x24,3 cm) kötet keménynyitáblás, fekete vászonkötésű sötétkék előzők borítja, terjedelme 364 oldal. Borítóján a benne szereplő művészek egy-egy művének kicsiny részlete látható, raszteres, mozaikszerű összeállításban, színes, kvázi egységes „kép”-ként bekeretezve. A címlapot felülve és a terjedelmes kiadványba belelapozva bátran kijelenthető, hogy alapvetően hiánypótló jellegű mű. A zalai megyeszékhely képzőművészeti életét önálló témaként feldolgozó kötet mostanig nem született. Éppen ezért koncepciójának összeállítása során – az út járatlansága folytán – számos dilemmával kellett megküzdeni nekünk, szerzőknek, mire a végleges elképzelés kikristályosodott.

Az első felmerülő kérdés a címadás volt. Erre számos könyv esetében csak egy későbbi fázisban kerül sor, azonban jelen esetben olyan címet tartottunk szükségesnek, ami jól körülhatárolja a témát. A végleges megoldással egyrészt a szintén felmerülő, de lényegesen tágabb „művészet” fogalmon belül egy szűkebb területet (képzőművészet) kívántunk meghatározni, másrészt pedig arra utalni, hogy a város képzőművészetét a lokáción túl semmilyen más szempontból nem tartjuk önálló jellemzőkkel leírható területnek. A zalaegerszegi képzőművészet csak topográfiai értelemben létező fogalom, önálló stiláris jellemzőkkel bíró irányzatként, csoportként, vagy törekvésként semmiképpen. A képzőművészet, mint művészeti ág zalaegerszegi megnyilvánulásainak vizsgálatát ráadásul csupán a mai, polgári értelemben vett képzőművészeti élet kialakulását követő időszakra szűkítettük. A képzőművészeti alkotások iránti szélesebb igény ugyanis a polgárosodás folyamatának előrehaladtával jelentkezett, az adott település vagy szélesebb régió fejlettségétől függően eltérő időben. Zalaegerszegen ez nagyjából a 19-20. század fordulója körüli évtizedekben zajlott, vagyis a feldolgozás nagyjából az elmúlt 120 esztendő ilyen vonatkozású eseményeit öleli fel.

A polgármesteri bevezetést követően a kötet alapvetően két nagy részre oszlik. Az első a kiadványával azonos címet kapott tanulmány, amelyben jómagam járom körül a téma különbö-



FISCHER GYÖRGY: Ivókút (részlet) - 1998

ző aspektusait, a második pedig egy adattár, összesen 71 művész adataival, rövid stiláris jellemzésével és néhány alkotásának Seres Péter által készített színes reprodukciójával. E második, adattári rész készítésekor a művészek sorrendjének meghatározása kapcsán két alternatíva merült fel, a szélesebb körben szokásos, a lexikonok megoldását idéző alfabetikus, vagy pedig a művészek születését figyelembe vevő kronologikus sorrend. Végül az utóbbi mellett döntöttünk, így az adattár jobban igazodik a tanulmány időbeli ívéhez.

Egy ilyen jellegű összefoglalónál talán a legnehezebb kérdés, hogy kik kerüljenek bele, és kik ne? A döntés a legtöbb művésznél persze egyértelműnek tűnik, néhányuknál azonban szubjektív, ilyen esetekben nagyobb a szerző felelőssége. Olykor nehéz meghúzni a határt a képzőművészet és az iparművészet terén alkotók között is. A „nagy” szobrászat felől is megközelíthető köztéri alkotásokat rendszeresen készítő Németh Jánost – bár az általa művelt

keramikus technikát hagyományosan az iparművészethez szokták sorolni – nem lehet kihagyni egy ilyen áttekintésből, az ugyancsak egyedi jellegű, autonóm tűzzománcokat vagy textileket készítő iparművészek azonban már szétfeszítették volna a kereteket.

A művészek között különbséget tettünk a Zalaegerszegen élő és az innen elszármazó alkotók között is, bár ez sem minden esetben volt teljesen egyértelműen elkülöníthető. E különbséget olyan módon is hangsúlyoztuk, hogy a városban hosszabb-rövidebb ideig alkotó, s így az itteni művészeti életben aktív és tevékeny szerepet játszó, ennél fogva helyben szélesebb kisugárással bíró művészek alkotásainak reprodukciói – hasonló terjedelmű életrajz mellett – őt, míg a városból elszármazó, életvitel szerint nem itt tartózkodó művészeknél csak egy oldalt kaptak.

Maga a – valamennyi művésztől összeállított – életrajz egy-egy portréfotót tartalmaz,



**NEMES LÁSZLÓ:**  
Ikarus - 2014

a szakmai életút fő állomásainak vázlatosan rövid összefoglalóját, az adott művész alkotásainak tömör stílris jellemzését, az azokat őrző közgyűjtemények felsorolását, egyéni kiállításainak listáját, valamint irodalmi utalásokat. Az életrajzi oldalakon ezen túl – hangulati elemként – három-három kis, fekete-fehér képkocka jelenik meg a művész alkotásainak vagy vázlatainak egy-egy részletével, jellemző motívumával.

Nem bizonyult egyszerű feladatnak a kötetbe kerülő műtárgyfotók összeállítása sem. A fotók természetesen hozzák az ilyen jellegű kiadványtól már elvárható, magas színvonalat, de ha figyelmesebben nézzük végig őket, feltűnhet, hogy míg az egyik művésznél a néhány kép hosszabb időszak természetéből igyekszik keresztmetszet-szerűen felvillantani egyes állomásokat, és ezáltal átfogóbb jellemzést

adni a teljes oeuvre-ről, a másikonál csak a legutóbbi néhány év munkái jelennek meg. A szerzők törekvését alapvetően az előbbi megoldás tükrözi, ezt azonban néhány művész eltérő elképzelése felülírta.

A bevezető tanulmány 13 oldalon dolgozza fel a tárgyalt időszak zalaegerszegi művészeti életének különböző aspektusait. S hogy melyek ezek? A művészeti oktatás az iskolarendszerben és azon kívül (szabadiskolák, szakkörök), a művészek szakmai szervezetei, a kiállítások és azok körülményei, a műkereskedelem, a köztéri alkotások iránti igény, a művésztelepek, a művészek társadalmi presztízse és megélhetési lehetőségei, a korszak jelentősebb művészei és az általuk képviselt stílris preferenciák. A városban 1904-ben alakult meg a Zalaegerszegi Irodalmi és Művészeti Kör, amelynek már kitűzött céljai között már szerepelt a (képző) művészeti ízlés emelése. Ismereteink szerint az első kiállítást 1906-ban rendezték (Besnyő Béla és alkotótársai munkáiból). Bátran mondhatjuk tehát, hogy a mai, polgári értelemben vett képzőművészeti élet kialakulása, majd jelenléte Zalaegerszegen nagyjából a 20. század elejétől számítható. A fejlődést kétségkívül megakasztotta a Nagy Háború, majd Trianon traumája, azonban a

**BEDŐ SÁNDOR:** Önarckép halakkal - 1990



folyamat – itt helyben legalábbis – nem tört meg. A tanulmány korszakolása a század első felét egységes időszakként kezeli, amelynek során a művészeti élet keretei ugyan alakultak, fejlődtek, de szerves módon, a társadalmi fejlődés és a polgárosodás igényeit követve, és nem a politika irányából érkező adminisztratív beavatkozásokkal. Az áttekintett, nagyjából százhusz évnyi korszak két belső határát ilyen megfontolásból képezi az 1945-1948-as, illetve az 1990-es rendszerváltozás, melyek során a művészeti élet addigi keretei – az elsónél látványosabban, a másodiknál kevésbé látványosan, de jól érzékelhetően – a politikai folyamatok részeként alakultak át. Ezért is szükséges hangsúlyozni, hogy a tanulmány nem csak a várost jellemző képzőművészeti megnyilvánulásoknak (vagyis a művészeti alkotásoknak) stílárís vonatkozásaira koncentráál – hiszen csupán azokat vizsgálva némileg eltérő korszakbeosztás is felmerülhetne –, hanem a képzőművészet fogalmára szélesebb értelmezéssel

tekint. A korszakhatárok csupán e megközelítésből lesznek érthetőek és indokoltak.

A magyar művészettörténet-írás többnyire érthető okokból alapvetően a főváros, és ezen túl néhány nagyobb, jelentős polgári múlttal bíró város jelenségeire fókuszál. Az ilyen kiadványoknak az elsődleges szerepe annak illusztrálása, hogy e területeken, illetve településeken túl is létezik, ráadásul színes, változatos, és számos értéket is felmutatni képes művészeti élet. Zalaegerszeg büszke erre, és mint e kötet is mutatja, fontos számára, hogy lakosságának helyi kötődését és identitását – a kiadványt a finanszírozó pályázat feltételei szerint csak helyiek kaphatják meg, kereskedelmi forgalomba nem kerülhet – ennek hangsúlyozásával is elmélyítse.

**NÉMETH MIKLÓS:** Kényúrként éltünk mindahányan - 2009

